

Издаје сваке недеље.

Претплата се шаље напред уредништву. Неплаћена писма од нередовних дописника не примају се.

ПАСТИР

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по год. 30. гр. или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1. фор. и 50 н.

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

Издаје и уређује протојер. и проф. Никола Поповић.

БЕСЕДА

коју је говорио

АРХИЕПИСКОП БЕОГРАДСКИ И МИТРОПОЛИТ СРПСКИ

МИХАИЛО

НА ДАН РОЂЕЊА

КНЕЗА МИЛАНА ОБРЕНОВИЋА IV.

10. АВГУСТА 1868. ГОД.

У САВОРНОЈ БЕОГРАДСКОЈ ЦРКВИ.

Тѣмже братіе, молю кы, утвѣрдите к немѹ лѣбовѹ (2. Кор. 2. с. 8.)

После грозног догађаја, који изложи земљу српску страшној опасности, после ужасног потреса, који ожалости сав народ српски, после насилне смрти кнеза Михаила, због које престаше песме и весеља по Србији, а туга обузе свачије срце, преблаги Бог није нас оставио без утехе и наде, није одвратио своје лице од нас; јер је Србија држећи се реда и закона, срећно изашла из грозеће јој опасности, савладала све противности и вођена свешћу и родо-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

љубивошћу одржала непрекидност народне лозе на престолу, а тиме свима и свакоме објавила, да ће се одбијати од ње сваке сплетке себичњака, које смерају да је сврну с пута среће, слободе и славе, куда је водио незаборављеног спомена кнез Михаило.

И данашњи дан, када је дошао на свет наш млади кнез, дан рођења кнеза Милана ублажава тугу, укрепљује наду народњу. Србија је сачувана, народна права остале неповређена; па зато мољу кы братје речма апостолским. утврдите кы немѡ — младоме господару своме — љубовь.

Благодарећи Богу за такву милост, која одбрани народ српски од злоковарни намера, која му копаше провалу да га у њу сурвају, можемо и ми с' пророком Давидом да рекнемо: Господи, гордѣљивци плетѡ на насз лажь, али се мы скимз срцемз држимо заповѣдѣй твоихз. (пс. 118. с. 69.)

Прешавши срећно велике опасности која грозише опстанку наше слободне земље, ми појасмо похвалну песму Богу, приносећи му своја благодарна осећања, што и сад чинимо, када бл. Хр. светкујемо дан рођења владатеља српског, и када му подносимо на дар своју љубав, своју оданост и своју верност. Но у оцени овога дара, који подносимо своме младоме Господару, не треба да се појави колебање или лаж; него нека уста изричу истину онога, што осећа срце и што је добра воља готова да изврши; јер то љуби Бог, вели библијски мудрац. (прит. 15. с. 13.)

Но како да спремамо и подносимо овај скупоцени дар своме владатељу?

Многи догађаји, који се јављаше у земљи нашој досада, заводеше с правога пута и плашише својим посљедицама, квареше својим обманама, порађаше колевљивост и неискреност; јер не беше још јасно сазната једна општа руководна мисао, не беше још не сумњивог и сталног правца, још се не беше утврдила једна лоза на престолу српском. И ова колевљивост, ова борба често праћена насиљем, или је сметала

искреној изјави мисли и осећања, или је порађала себичне тежње, којима се у тим приликама отварају изгледи за боље задовољење. Но Србија се опрашта такве несталности и сумњивости; па зато и ти бл. хр. ако се још ниси утврдио да говориш и да се држиш истине, постари се да ово благо, ову навику себи задобијеш, обраћајући пажњу на своје мисли и на своја осећања и забрањујући себи говорити лаж и ширити варљиве мисли, које обмањују многе људе, производе међусобну пакост и неслогу и порађају одвратност због заблудни и варљиви посматрања.

Утврдивши у себи љубав према истини изављуј и шири је око себе бл. хр. верно и поуздано како у пословима општим, тако и приватним без страха и без дрскости, без притворства и без мрзости. Потоме и нека се чује истина из уста старешине и подчињеног, из уста судије и оптуженог из уста простог и наученог грађанина српског, свагда памтећи, да ко у речи не греша, тај је властан да заузда и све друге своје страсти. (Јак. гл. 3.)

Но како ће истинита реч, кад се изговара у смерном и тесном кругу, доћи до престола као пријатан дар владатељу?

Житељи села обрађују земљу да добију себи издржање и храну; али им Бог благосиља рад, те добијају и више своје потребе, па од тог сувишка износе они из своје куће, доносе у варош и тиме дају могућност да се њиовим трудом ползују и на трпези својој виђају труд њиов и господа и господар. Па неће ли овако себе објавити и сваки, који год сеје слово истине и правде било на ширем било на ужем простору, на већем или мањем пољу, узаймно пробуђујући се и снажећи истином и правдом у свима својима одношењима? А од честнога ширења истине и правде у друштву, доћи ће као посљедица общте благоустројство земље, а то је најлепшији дар, што га можемо поднети своме врховном поглавару земаљском.

Нисе ли пак чудновата противност и срамота, да човек

оно, што у другима осуђује, то исто у себи негује и похвалује? О, како се често виђа, да људи хотимично и с намером негују и шире лаж, опадање и клевету! Не вређа ли се и друштво оваким поступањем? Неизлаже ли се штети и опасности и сама врховна власт оваком навиком многи људи, који навлаш каљају и угушују своју савест? Неће ли дакле побожна душа, која је приликама била наведена да сврне с пута истине и родољубивих врлина, заједно с пророком изрећи сада Богу ову молитву: положи Господи хранење устима моима. (пс. 140. с. 3.)? Јер су лакоумне, злоковарне и лажљиве речи многе људе, ожалостиле и збуниле, многе завадиле, многе с правога пута среће и истине сврнуле, погубиле и бациле у бездан, одкуда нема излазка.

Бл. Хр. Изодавна је осуђивана и забрањивана злоупотреба дара говора, који човека подиже и отликује од остале животиње, али који може у њему покрећати и распаљивати страсти; јер наодимо у књигама старога завета ову заповед: уздржи свој език од зла и уста своја од прекарне речи (пс. 33. с. 13.). Господ наш Исус Христос осуђује ову злоупотребу кад вели: за свакој празној речи, да ће људи одговорз на страшномз суду. (Мат. 12. с. 36.) И апостоли траже да хришћани љубе и говоре истину, која ће поучавати, а да избегавиу лаж која ће развраћати и кварити: никакка рђава речь да не излази изз уста ваши вели апостол Павле, *него само што је добро за напредовање вере*: (Ефес. 4. с. 29.)

Видите ли бл. хр. од какве је важности вршење или преступење божње заповеди? Јер од добре речи долазе и добра дела, која су користна и појединима и друштву; а од злих и рђавих речи, долазе и зла дела, која су штетна и појединима и друштву, и власти и грађанима: кз благо-словенїи правыхз возкиситса градз, усты же нечестивыхз раскопаетса (прит. 11. с. 17.) вели слово божње.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Подносећи благоверном кнезу нашем Милану, на дан рођења његовог дар љубави, оданости и верности и утврђујући се у истинитости и правичности тих својих осећања, која ће се свуда и у свима редовима српских грађана исказивати и неговати, помолимо се бл. хр. и данас Господу Богу, да он преблаг и пошље своју благодат и милост, да би наш млади кнез успевао и напредовао у позрасту и разуму и дугољетно на радост, утеху и срећу народа Српскога поживио и да би под родољубивом управом узвишених народним поверењем наменика, из године у годину с позрастом кнеза, растао и напредак Србије и њенога народа, коме дај Боже, заједно с кнезом многа радосна, срећна и славна љета! Амин.

Цариградска црква „Божие матере београдске.“

Ова је црква у Цариграду близу Силивријске капије, кроз коју се иде у Балуклију (живи извор). Она је саграђена овим случајем: Кад је у 1521 год. султан Солиман, отео Београд, садашњу српску престоницу и преселио најчувеније грађане одатле у Цариград, они се пре поласка у то вавилонско робство, као и стари израиљћани, замоле победиоцу, да им допусти понети собом сачувану од пљачке светињу, те да се и у туђини сећају своје несретње домовине и да под окриљем своје рођење светиње гоје наду на повратак кући. Добивши дозвољење они узму собом из београдске Митрополије међу осталим и две чудотворне иконе: Божије матере и св. Николе а тако исто и мошти св. Параскеве (св. Петке.*) По доласку пресељеника у Цариград, султан им одреди за насеље сву просторнију међу Сили-

* Ове су мошти сачуване и данас. Грци су их доцније, пошто су овладали београдском црквом, уступили Патријару Јеремији и остављене су у цркви Пама-кариста (преблажена). а после су на молбу благочастивог кнеза молдавског Василија, послате у Јаш, где су и сада у цркви три јерарка, коју је кнез озидео.

вриском капијом (или вратима извора), седмокулним градићем и псоматинском капијом и дозволи им да саграде цркву у коју сместе донесене свете мошти, иконе сасуде и књиге и у којој се служила божија служба на словенском језику. Остали Срби-досељеници из околине београдске у исто време добили су за насеље просторију, где су извори старих цариградских водовода (три четврти сата од Бујукдера) у средини великих шума, које су се сачувале махом и до дандани, а наметнута им је дужност, да чувају водоводе и ту су основали за спомен свог места рођења село и назвали га *Београд*, па тако се и сад зове.

Кроз три столећа после те несретне сеобе, већи део пресељеника — Срба у разво доба и под разним изговорима поврати се у домовину, а њихово место заузму Грци и сама црква наизад дође са свим у шаке Грцима, служећи као парохиска црква у том крају; међу тим је она сачувала свој исконски назив *Београдска*, а икону њену зову чудотворна и долазе јој побожни цариградски хришћани и сада, поштујући је подједнако као и икону *Пама-карита*, (преблажену), која краси цркву грчког Патријарха у Фанару. У срдијем богомољаца икона београдске божије матере превешена је сребрним покривачом и сребрним позлаћеним венцем. О њезиној старини неможе се сумњати, — она је очевидно састављала главну светињу Београдске митрополије, коју је основао, као што се знаде, Свети Сава у XIII веку. Исто тако стара је и друга икона у тој цркви имено *св. Николе* чудотворца са словенским написом при дну. Сада само те две иконе и напомињу пређашњи значај цркве и сваки Србин, који дође у Цариград мисли, да му је света дужност отићи и поклонити се својој рођеној светињи. Да се верно сниме ове две старе иконе мислим, да заслужије пажњу мудре српске владе. Приложени овде снимак Београдске цркве нацртан је пролетос.

Цариград Јулија 1868 год.

Архимандрит Леонид.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Исторички преглед српске цркве.

(Од С. Н. ....ћа)

VIII.

(Наставак.)

Српска црква поред опште тежње к целини и јединству унутрашњем није се могла развијати слободно, будући јој је туђ елеменат врло рано почео сметати у томе. Римске папе помоћу својих легата и попова, обраћали су многе на своју страну и сејали у Србији семе распре и свађе међу вернима. Духовништво српско истина да се свагда јако одупирало против католицизма и чувало своје стадо од учења западњег, но краљеви српски, находећи се често у мучном положају, принуђени су били тражити помоћи од папе и тиме предаваше кад што и саму цркву српску у руке римском првосвештенику. Борба ова с Римом и римским католицизмом траје и дан данашњи, особито у оним крајевима где политичко стање Срба није осигурано.

Начин, кој су се папе држале у борби са српском црквом, био је свагда један исти. При најслабијем покрету у Србији, зајевницама великаша с народом или ситним и личним свађама у двору српском, првосвештеници римски одмах су се умели наћи, предлажући од своје стране или молитвено заступништво за увређеног сина цркве пред престолом апостолским, или савез западних владалаца и верних синова папских, и то свагда под условом супремације престола св. Петра т. ј. зависности српске цркве од папског престола. Краљеви српски, имајући у виду политичке интересе своје државе и желећи распространити своју власт и даље, доста пута готови беху предати се папи у руке заједно с црквом и признати зависност православне цркве српске од римског престола. Често се догађало, да су краљеви српски и сами примали римокатолицизам, и пуштали римске легате, да пропагандишу по Србији; но и то тек на кратко време. У оста-

лом ваља приметити, да је непостојанство то било штетно за православље; јер ма да су се владоци српски и одрицали католицизма и враћали се опет к православљу, прост народ запавши једном у руке римским јепископима и поповима тешко се могао изчупати.

Тамо, где се католицизам већ утврдио био, као што је било на пр. у Далмацији, никаква га сила није могла истребити. Особито ваља узети у рачун, да је умна превага свагда била на страни противника српске цркве и православља, је много допринела и њиховом брзом распрострањању католицизма у Србији. Доминиканци, минорити и остали вешти мисионари папски, доводећи често Србију у сукоб са западом, свагда су „ловили рибу у мутној води.“

За боље објашњење тог појава ми ћемо навести неколико примера, из којих ће сваки моћи увидети, у каквим су непријатељским одношајима стајале папе према српској држави и цркви, и како се ова последња напрезала, бранећи се од нартања папских.

Вук (Вукан), син Немањин, у договору с Угарским краљем науми, да се одели од брата свога Стефана, и за влада Зетом и Хумом, па да би још боље успео у својој намери, он се обрати папи за помоћ, обећавајући му од своје стране покорност римском престолу и старешинство римске над српском црквом. Стефан, да би поплашио брата, и сам се обрати к папи. У писму свом к римском првосвештенику Стефан је молио папу, да помири брата с њим називајући га за то оцем својим и признавајући као и Вук власт његову у цркви. Но папа уздајући се више у Вука и надајући се, да ће помоћу његовом увести римокатолицизам у Србији, одкаже своју помоћ Стефану и пређе на страну противника његова, Вука. Али тек што је он послао колоцког јепископа, да венча Вука на престо, а већ чује, да су се браћа по наговору православног српског

духовништва, помирила и таквим начином измакли му се из шака. —

Краљ Милутин, да би утврдио своју власт у Босни, коју је као мираз уз жену узео био, а над којом су до тог времена маџарски краљеви владали, здружи се с папом и преко матере своје Јелене, која је одвећ предана била западној цркви, обећа му, да ће пустити римске легате у Србију и примити католицизам заједно с целим народом српским. Но ми већ знамо, какав је био Милутин. У једно исто време он је, за дивно чудо, могао вршити два посла. Тако је он и у овом случају радио. С једне стране пријатно се с папом и давао обећање, да ће примити римокатолицизам, а с друге опет зидао је манастире по Србији и даривао цркве православне на истоку. Као што се дакле из казаног може видети, Милутин је само гледао, да уграби прилику, и да одмах окрене леђа папи, чим до цели своје дође. Прилика се наскоро јави. Буна и зађевице у Бугарској учине, те Милутин заборави не само на своје обећање већ и на самог папу. За овим појави се и други случај. Брак Милутина с грчком принцезом (1307. г.) страшно узнемири стару Јелену, мајку Милутинову, која као туђинка и запањанка није могла трпети никакве сношаје с истоком. Милутин, видећи се у неприлици, опет окрене стари лист и одмах почне уверавати папу о својој оданости католицизму и о својим пријатељским одношајима према западу. За доказ свега тога он пошаље бенедиканском манастиру у Млеткама свакојак скупочене поклоне, и тиме задобије поверење западног духовништва. Папа, обрадован поступком Милутиновим одмах испратио у Србију католички символ вере,^{*)} освећени баријак и благослов свој на савез Милутинов с Карлом Валојским, који је у то време појавио своје првенаштво на византиски

^{*)} Символ вере, који је папа послао Милутину и Драгутину, као и обшрно изложење одношаја папских к српској цркви, види у Гласнику ( ) за 1868. г. чланак „о насртањама папа на српску и Хрватс. цркву,“ стр. ( ).

престо. А Милутин, видећи слабост свог савезника, одрече га се и јави папи, да не може примити католицизам и пуштати легате папске у Србију, јер се боји, да се таст и брат на њега не разљуће. Преварен таквим начином папа науми, да се освети Милутину, па зато разашље посланице своје свима владоцима западним, да устану против неверног Милутина и да га силом принуде, да се покори престолу св. Петра у Риму. Но остварење крсташког рата против Милутина не пође за руком папи, јер се тако догоди, да баш у то време Милутин умре, и ово папи није најмилије било.

Тим истим путем ишао је и Душан. Кад је Лудвик дошао био у Далмацију, Душан одмах почне изјављивати покорност папи и жељу, да прими католицизам, но чим Лудвик пређе границу и дође у Италију, Душан заборави обећање и превари папу. Године 1357., кад је Лудвик по други пут дошао био у Србију да се освети Душану за учињену превару, Душан напусти своју војску на Лудвика и истера га из Србије. Те исте године по савету Венецијанаца Душан опет почне молити папу, да пошаље своје проповеднике у Србију. Папа одмах пошаље своје легате и благослови њихов рад обраћања Срба у римску веру. Но тек што су они дошли били у Србију, Душан нађе изговор и завади се с њима, па поданицима својим строго заповеди, да ни пошто ни један не прима римску веру, иначе ће зло проћи. За такво јавно обесчашћење св. престола и вере папи није никако могуће било осветити се Душану, јер је Лудвик у то време заузет био другим послом, а он сам није смео предузимати ништа без њега. У осталом не гледајући на лавирање Душаново, што се тиче цркве и вере, православље није повређено било ни у чему; јер је Душан хтео тиме само, да одржи равнотежу у политици, и да титрањем што скорје дође до цели.

Истина не може се одрећи, да су неки од властела

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

због слабости своје искрено веровали папи и држали се тврдо римокатолицизма, но што се народа у опште тиче, он је свагда био против њега. Српски народ, као што нам је већ познато, почео је био прелазити на страну православља у то време, кад се западна црква већ почела била делити од источне, и кад су сви умови заражени били религиозним антагонизмом; дакле и народ српски, допуштајући својим краљевима и царевима мешати се у црквене ствари и заводити често у цркви нови ред и веру, плаћао је само дуг свом времену — и више ништа.

То, што је дубоко укорењено било у његовој души и срцу, и у што је он тврдо веровао и поштовао као светињу, то му нико није могао одузети силом. Савест његова била је свагда чиста од покушаја оскврнавити своју прадедовску веру, и погазити закон, у ком се он родио и одгајен био. И одиста народ, — као што Гилфердинг примећува — то је она снага, која је чувала православну веру и цркву у Србији од самог постања њеног, па до данас. Она ће је и унапредак чувати, не гледајући на притисак туђина и зулум турски, који неда главе дићи оној нашој браћи, што под душманином пиште и злоте. Жив је још Бог народа српског, па ће му помоћи, да дође до слободе и верозаконе и политичке. (Наставиће се.)

Ко треба да се брине о наравствености ђачкој?

(Наставак и крај.)

Но рећиће ко, какво је то тако очајано средство у данашње време? Ми хоћемо од наше деце, да нам безусловно верују, а ми њима зар ни у чему да неверујемо?

Ми ћемо на то одговорити ово: деца су веома нежна и слаба створења: она не само немају снагу физичку, но немају ни снагу своје воље. Па зато за њима треба непре-

стану пазити, ако се хоће, да отклони све оно, што има рђав утицај на њих и што би их могло навести на наравствени поступак. По овоме не треба им пуштати на вољу ни свашта веровати; јер она, као што рекосмо, немају ни искуства у животу, немају снажне воље, да се могу борити против свакојаких примама, којима је тако пун овај свет нарочито за дечије око и срце.

Но из овог нетреба изводити да и она нису дужна нама веровати; јер наше знање, наше искуство, наша разборитост у свему и свачему увериће их на сваком кораку, да смо ми више од њих и да они треба да се сасвим предаду нашем настављењу и нашем руковођењу, док не изађу из дана детињских.

И тако: ко је крив и ко треба да одговара за владање наших ђака и њихову наравственост? Из свега напоменутог нека читаоци сами изведу закључење; а ми ћемо рећи само ово: школа није ништа крива, што поједине неваљале ученике изгони из своје средине. Нек одговара за то онај, који је био немарљив, те их је довео до тога. У школи они могу чути само оно, што је добро и корисно, што је честито и поштено.

У закључењу овог говора, да изведемо у главном све оно, што смо хтели препоручити родитељима и старатељима ђачким:

1. Недајте деци никада новаца; но ако им баш морате дати, то тражите свагда рачуна, куд су дела те новце, па ма како мала сума била.
2. Невуците децу по баловима и свадбама; но ако им по кад—кад то допустите, не пуштајте их без особитог надзора.
3. Пушење им забраните, па ма на то употребили и најстрожије мере.
4. Строго мотрите, да деца ваша посеђавају часове

школске, и не дайте им никада цедуље за оправдање, кад остану без узрока.

5. Не верујте им, кад се жале на несправедљивост појединих наставника у смотрењу бележака њихових; јер су пред наставницима сви равни.

6. Ни под каквим изговором не пуштајте децу, да тумарају које-куда сама.

7. Пажљиво мерите с ким се ваша деца друже и не пуштајте у њихово друштво ни кога, док се најпре не уверите о доброти његовој.

8. У опште пазите на онај правац и закон који је школа усвојила у васпитању ваше деце, па удешавајте с тим и ваше домаће васпитање над децом. И тако у свези с школом радећи ви можете изгледати, да ваша деца принесу оне плодове, какве сте дужни желити од њих.

Добра и рђава страна нашег свештенства.

VI.

(Наставак.)

Прегледавши кратко и површно добре стране нашег свештенства, да пређемо сад на рђаве стране његове, те да тако видимо које су и какве су ове, и би л' се могле и на који начин поправити.

1.) Рђава страна нашег свештенства започиње се још од богословије; у богословију не долазе свагда само они ученици, који су по свршетку IV. или V. разреда гимназије одиста осетили наклоност да изучавају богословске науке, као што у једној точки добре стране нашег свештенства напоменусмо, већ често долазе и онакви, који нису мислили ни завирити у богословију, него их је невоља приморала, да под њен кров дођу. Зато се често и находе у нашој богословији поједини ученици — будући свештеници — који ни из далека не одговарају правом свом позиву.

А какве су то невоље, што гоне ученика — гимназиста да против своје праве жеље и наклоности оставља световне науке и долази у богословију? Њих има повише, но главне су две: 1., материјална оскудица 2., слаб успех у световним наукама.

Сиромашан ученик дошао је на прилику у београдску гимназију. Рад је од свег срца да се учи, али нема одкуд да се храни и одева, — тамо, вамо, еле намери се на каквог доброг домаћина, који га нешто из човечности, нешто по ради домаће своје потребе прима у кућу и обећа се, да га снабдева с преким потребама за живот, иштући од њега само да га послужи, кад је беспослен у кући. Изнајпре се то обично вели: „терета нећеш имати ни каквог; да донесеш мало водице и почистиш собицу — и то је све.“ А доцније видимо многе ђаке да су прави измењари. Но како је да је, тек наш нов гимназиста на први мах врло је задовољан таквим човекољубивим предлогом. Он остаје код доброга домаћина и слуша га, што му год заповеди, напрежући се да не изостане ни у школским својим пословима, ни у кућевном раду. Али ево прође једна година, друга, трећа... Школски се предмети умножили, дужност ђачка постала је тежа, а овамо опет кућевна служба додијала. Он подрастао. Памтеће већ почело слабити. Њему треба више времена а више и труда да издржи школске терете. А овамо богме већ и саме године као да му шапућу: „та време је болан, да се једном оканеш те кујне и порција, ношења воде и т. под. и да изађеш на божији свет, као друга срећнија браћа обучен, очешљан, чист.“ Но како ће се и на који начин, опростити тог кулука? Требало би оставити службу, а оставити службу, било би све једно као и оставити школу. А оставити опет школу, то би било толико, колико и да се опрости са свима својим надама, са цели свога живота. У оваквом сукобу спољних околности са својим душевним тежњама, чује он да се у богословији без разлике даје свима

ученицима квартир, простирка, послуга, а половина од њих да имају поред тога и храну бесплатно. И њему одједанпут долази на памет, да остави гимназију, и да пређе у богословију, где на први мах као извесно може имати квартиру, простирку, послугу, а доцније спрема успеха и храну бесплатно, па тако се може ослободити послуживања и опет учити науке, ако не баш с онако лепим изгледом за своју будућност, а оно бар науке, које му могу дати сигурно парче хлеба у животу. И тек што је на двоје на троје свршио четврти разред као преко нуждан за ступање у богословију, он је већ оставио гимназију и дошао под кров богословски. Јасно је дакле да побуда, која га је покренула да остави гимназију, и дође у богословију, није унутрашња већ спољашња, — није наклоност и жеља да изучи богословске науке, већ невоља, — домаће околности. А оваквих ученика има много, има их ако не трећина, то бар четвртина. А можели одрастан дечко напредовати и бити ваљан ма у ком стручном заведењу, које није изабрао по наклоности свог срца, већ по тешким домаћим околностима! Ми с наше стране велимо, да неможе. Но и ако може, то врло тешко, дугим настојавањем са стране, па и то једва један из десетине. Остали се уче тек онако, ради бележака, ради тога да сврше богословију. И они је свршавају, али како? Као „полутани,“ који нити су прави богослови нити прави световни људи. Срце их вуче на једно, а положиај на друго, па се тако и поводе што но реч по ветру час на једну час на другу страну; они су готови, кад се нађу с каквим претераним научењаком, да одреку све, па и само небо, а кад су с каквим назадњаком, да из самих текстова св. писма доказују како се не може опстати без деспотизма, безусловне покорности не само *благимъ и кроткимъ, но и строптивимъ*, — готови су с каквим среским ђатом појести прасе у саме посте, а на против с каквим правим испосником могу постити без Zeitina и у обичну среду. Код оваквих ученика,

које није воља, већ невоља дотерала у богословију, и находи се она страшна неуредност у животу појединих свештеника, који својим *не уредним* животом бацају мрачну сенку и на сво свештенство.

Други је узрок, који гони многе ђаке у богословију, — као што рекосмо — слаб успех у световним наукама. Прошао је ђак на прилику, прву, другу, и трећу гимназију, што по велс, с кубурењем, овда повторавао испит, а онда може бити и цео разред.

Дошао је већ и у IV разред, али се овде тако нагомили предмети да му не даду даље напредовати, а особито, што му сметају ти странски језици и математика. Премишљајући се разбере некако (а то је лако), да се у богословији осем словенског и руског језика неуче други странски језици, па на његову голему срећу ни математика. Е ту не ваља много мислити, него вади сведочбу на ајд'у богословију.

Ове спољне побуде не скривају по кад-кад ни сами ученици па ни њихови родитељи. Колико је већ било прилика да могосмо чути како поједини ђачки родитељи сасвим простодушно говоре о свом детету: „морам га водити у богословију, кад не може даље да успева у гимназији!“ А неки ђак из IV разреда, кога прошле године кораше наставник, зашто не учи боље француски и немачки одговори: „спремам се за богословију.“ Дакле зато не учи, што се спрема за богословију! А то ће рећи другим речма: кад видим да не могу даље да успевам у гимназији, ја ћу прећи у богословију, где се могу учити. А последице од оваквих богослова морају бити оне исте, које смо у првој точки поменули; јер познато је да једнаки узроци рађају једнаке и последице.

(Наставиће се.)

Г Л А С Н И К.

Настојатељ манастира Вољавче Јосиф произведен је 1. ов. м. за пугмана истог манастира. Ко зна како је пре неколико година под управом пређашњих настојатеља био занемарен манастир Вољавча и погледа како је сада под овим настојатељом поправљен и дотеран у ред, тај се мора радовати што духовне више власти немимозлазе с наградама добре своје раденике.